

HandläggareArianna Scarpellini
Telefon: 08-50828760**Till**Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2023-09-26, p. 13

Motion om ekodukt över västra stambanan i Älvsjö av Ashna Ibrahim (C)

Remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2023/771

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna detta tjänsteutlåtande som svar på Kommunstyrelsens remiss.
2. Justera beslutet omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat en motion från Ashna Ibrahim (C) om en ekodukt över västra stambanan i Älvsjö. Motionären föreslår att en ekodukt ska byggas för att förbinda skogsområdena som ligger på bägge sidorna järnvägen och på så sätt stärka de ekologiska värdena samtidigt som man ytterligare möjliggör tillgång till skogen för människor både i Älvsjö och Hagsätra med omnejd. Förvaltningen ställer sig generellt positiv till överbyggande av barriäreffekter av infrastruktur genom socio-/ekodukter. Eftersom ekoduktens syfte ska vara att åtgärda eller åtminstone kraftigt minimera barriäreffekten som stambanan skapar är nämndens mening att den största delen av finansieringen bör komma från Trafikverket.

Bakgrund

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har fått in rubricerad remiss från kommunstyrelsen för svar senast den 24 oktober 2023.

I motionen framför Ashna Ibrahim (C) att Älvsjö är en av Stockholms mest expansiva delar med stor tillväxt av både bostäder och arbetsplatser och att en förutsättning för vår stad att växa långsiktigt och hållbart är att den gröna infrastrukturen utvecklas parallellt med övrig bebyggelse och infrastruktur.

Centerpartiet menar att Älvsjöskogens naturreservat är ett flitigt använt grönområde med stor lokal betydelse för boende i Stuvsta,

Hagsätra och Älvsjö samt att området är även ekologiskt betydelsefullt för biologisk mångfald.

Vidare framför motionären att stadsdelen idag delas i två delar av järnvägar och trafikleder vilka går rakt igenom naturreservatet och utgör en kraftig barriär för både människor och djur. Motionären påpekar att denna barriär påverkar den biologiska mångfalden negativt och minskar möjligheten att utöva friluftsliv och närrekreation. 2005 tog dåvarande Trafikverket och Banverket fram ett åtgärdsprogram för att minska barriäreffekter av statliga vägar och järnvägar i storstadsregionerna. Järnvägen genom Älvsjöskogen pekades ut som en av de 23 viktigaste barriärerna att åtgärda i Stockholms län.

Motionären föreslår därför att en ekodukt/sociodukt som förbinder östra Älvsjöskogen med västra Älvsjöskogen byggs över stambanan. Detta för att stärka de ekologiska värdena i skogen och för att möjliggöra tillgång till skogen, till Långsjöns bad- och skridskomöjligheter för invånare i Örby och Hagsätra samt till de nya bostäderna vid Älvsjömässan.

Enligt Centerpartiet finns det redan idag en byggrätt för en gångbro över stambanan som skulle kunna utvecklas till en ekodukt/sociodukt. Finansiering bör enligt motionären kunna hittas genom stadens investeringsmedel såsom Grönare Stockholm såväl som hos andra aktörer. Trafikverket har exempelvis avsatt 4,7 miljarder kronor i en nationell plan för 2022-2033 för miljöötgärder av denna typ.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har remitterat motionen om ekodukt över västra stambanan i Älvsjö till miljö- och hälsoskyddsnämnden för yttrande senast den 24 oktober 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig generellt positiv till överbyggande av barriäreffekter av infrastruktur genom socio-/ekodukter. Förslaget läge stämmer väl överens med tidigare framtagna underlag och är prioriterat som förstärkningsåtgärd i såväl gällande översiktsplan, stadsdelsvisa åtgärdsförslag för biologisk mångfald samt i underlagsutredningarna för de båda reservaten.

Förvaltningen vill inledningsvis förtydliga att området som i motionen kallas för östra Älvsjöskogen sedan 2021 är skyddat som kommunalt naturreservat med benämning Hagsätraskogens naturreservat. Därmed utgår förvaltningen ifrån att motionen handlar om att bygga en ekodukt/sociodukt över stambanan mellan

Älvsjöskogens och Hagsätraskogens naturreservat. Detta innebär att det är två olika stadsdelar som berörs, d v s Hägersten-Älvsjö och Enskede-Årsta-Vantör.

Förvaltningen instämmer med att Älvsjöskogens naturreservat har stor lokal betydelse för boende i området och för den biologiska mångfalden. Reservatet har stora rekreativvärden för bl. a. skogspromenader, naturpedagogik, motion och lek.

Förvaltningen instämmer också i att stambanan idag utgör en barriär för både människor och många djur. För växter och vissa djur kan spridning dock vara möjlig redan idag.

I beslutsdokumentet för Hagsätraskogens naturreservat beskrivs stambanans barriäreffekt och möjlighet till en ekodukt/sociodukt. Vägverkets och Banverkets åtgärdsprogram nämns också.

Älvsjöskogens och Hagsätraskogens naturreservat är viktiga delar av Stockholms gröna infrastruktur och utgör kärnområde för biologisk mångfald. De är också en del av en spridningszon mellan Bornsjökilens och Hanvedenkilens innersta spetsar. För eklevande arter är spridningszonen i Hagsätraskogens naturreservat av regional betydelse.

Bostadsområden och parkstråk som omger Älvsjöskogen och Hagsätraskogen utgör spridningszoner västerut mot bland annat Solbergaskogen, Långsjöområdet och österut mot Rågsveds naturreservat och vidare till Magelungen. Enligt förvaltningen är en förstärkt kontakt mellan dessa naturområden viktig för spridningen av organismer men även för att människor ska ha möjlighet att röra sig längre sträckor i en grön omgivning.

I beslutsdokument för Älvsjöskogens respektive Hagsätraskogens naturreservat står det att reservatsföreskrifterna inte ska utgöra hinder för att anlägga en ekodukt eller en gång- och cykelbro över stambanan, eller för en passage under järnvägen.

I gällande detaljplan för Östra Älvsjöskogen som vann laga kraft 1988 föreslogs det bland annat en gångbro över järnvägen vid Älvsjö industriområde ”...för att göra även den västra Älvsjöskogen tillgänglig för de boende i Hagsätraområdet.”

Möjligheten att koppla samman Hagsätraskogens naturreservat och Älvsjöskogens naturreservat med en ekodukt har diskuterats inom ett uppdrag om att utreda möjliga platser för ekodukter i hela staden, som trafikkontoret och miljö- och hälsoskyddsnämnden genomförde 2016 (Dnr MHN 2017-4156; Dnr TN:T2017-00899). Slutsatsen var att en koppling för människor, växter och djur över eller under järnvägen fortsatt bör diskuteras med Trafikverket och regionens trafikförvaltning, senast i samband med framtida

utbyggnader av spårområdet, inklusive stickspåret till pendeltågsdepån.

Byggandet av en ekodukt/sociodukt över västra stambanan tas upp även i det stadsdelvisa åtgärdsförslaget för biologisk mångfald (SÅF) som togs fram av miljöförvaltningen och flera andra förvaltningar inom staden och som antogs 2022. Enligt SÅF:et för Hägersten-Älvsjö och Skärholmen skulle en ekosociodukt här möjliggöra ett grönt förstärkningsstråk och samtidigt gynna ett flertal organismer.

I samband med planeringen av Hagsätraskogens naturreservat har diskussioner förts om möjligheten att tillskapa en undergång för människor och djur under järnvägen. Öppna undergångar finns idag i banvallen under stambanans spår i höjd med det öppna dalstråket i Hagsätraskogen, men inte under stickspåren. En undergång mellan reservaten skulle även kunna gynna djur knutna till vatten. Vid framtida förändringar av spårområdet och stickspåret till pendeltågsdepån bör även frågan om en undergång finnas med.

Enligt motionen bör projektet kunna finansieras genom stadens investeringsmedel såsom Grönare Stockholm samt av andra aktörer såsom Trafikverket. Grönare Stockholm är en satsning inom Stockholms stad som syftar till att utveckla stadens gröna värden. En eventuell finansiering av ekodukten i Älvsjö som Grönare Stockholms projekt bör utvärderas noggrant då det skulle ta upp en stor del av de tillgängliga resurserna till nackdel för andra aktuella projekt i andra delar av staden. Eftersom ekoduktens syfte ska vara att åtgärda eller åtminstone kraftigt minimera barriäreffekten som stambanan skapar är nämndens mening att den största delen av finansieringen bör komma från Trafikverket.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Avdelningschef

Bilagor

Motion om ekodukt över västra stambanan i Älvsjö, motion av Ashna Ibrahim (C).